

Νέο θραύσμα τῆς ἐπιστέψεως τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος Πυθίου

Στις 31 Μαρτίου τοῦ 2009, σὲ σωστικὴ ἀνασκαφὴ τῆς Γ΄ Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων στὸ οἰκοπέδο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰωσήφ τῶν Ρωγῶν 3, ἡ ὁποία διεξήχθη ἀπὸ τὶς ἀρχαιολόγους Χαρὰ Χαραμὴ καὶ Ἑφῆ Ἀλεξάκη, βρέθηκε¹ ἐνεπίγραφο θραῦσμα πεντελικοῦ μαρμάρου, μικρῶν διαστάσεων (ὑψους 0,043, πλάτους 0,123, πάχους 0,065), ἑλλιπὲς πλὴν τμήματος τῆς ἄνω πλευρᾶς (ἀρ. εὐρ. Λ 13142). Φέρει πέντε γράμματα, ἐπιμελῶς χαραγμένα: τὸ ἄνω μέρος τῆς δεξιᾶς πλάγιας κεραίας τοῦ ὑψίλων, τὸ θῆτα (μὲ σταυρό), σχεδὸν ἀκέραιο, τὸ γιώτα, τὸ ὄμικρον καὶ τέλος, τὴν ἄνω γωνία τοῦ ἔψιλον (VΦΙΟΞ). Ἀπὸ τὸν τύπο τῶν γραμμάτων ἡ ἀνασκαφέας Χαρὰ Χαραμὴ ὑπέθεσε ὅτι σχετίζεται μὲ τὴν ἐπίστεψη τοῦ βωμοῦ τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος.

Κατὰ τὴν καταγραφή τοῦ θραύσματος, λόγῳ τοῦ σχήματος τοῦ σπασίματος, τῶν διαστάσεων καὶ τῶν σωζομένων γραμμάτων, ἡ Βούλα Μπαρδάνη κατάλαβε ὅτι πρόκειται γιὰ τὸ μικρὸ θραῦσμα ποὺ ἐλλεῖπει ἀπὸ τὸ δεξιὸ μέρος τῆς ἐνεπίγραφης ἐπίστεψης τοῦ βωμοῦ (IG I³ 948), τὸν ὁποῖο ἀνέθεσε στὸν Ἀπόλλωνα Πύθιον ὁ Πεισίστρατος Ἰππίου, ὁ ὁμώνυμος ἐγγονὸς τοῦ τυράννου (βλ. Θουκ. VI 54, 6-7). Ἡ αὐτοψία τοῦ μνημείου στὸ Ἐπιγραφικὸ Μουσεῖο (EM 6787) ἐπιβεβαίωσαν τὴν ταύτιση. Τὸ θραῦσμα μεταφέρθηκε στὸ EM καὶ συγκολλήθηκε στὴν ἐπίστεψη τοῦ βωμοῦ.

Ἡ σπουδαιότης τοῦ νέου θραύσματος ἔγκειται κυρίως στὴν τοπογραφικὴ μαρτυρία ποὺ προσκομίζει, ἀφοῦ ἐξ αὐτοῦ προσδιορίζεται ἐπακριβῶς ὁ τόπος εὔρεσης τῆς ἐπιστέψεως τοῦ βωμοῦ. Ἡ ἐπίστεψη εἶχε βρεθεῖ τὸ 1877. Ὁ Στ. Α. Κουμανούδης, Γραμματεὺς τότε τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, σημειώνει²: «εἶδα αὐτὴν τῆ 29 Ἀπριλίου 1877 κατακειμένην ἔν τινι αὐλῇ οἰκίας ἐπὶ τάδε τοῦ Ἰλισσοῦ καὶ νοτιοδυτικῶς τοῦ Ὀλυμπείου, ὅπου μὲ ὠδήγησέ τις, ἵνα μοι δεῖξῃ ἐγγράμματον λίθον πωλούμενον. Εἶχε δὲ ἀνασκαφὴ αὐτοῦ πρὸ μηνῶν εἰς 5 τεμάχια». Ἀπὸ τὴν εἶδηση τοῦ εὐρήματος, ὅπως καταχωρήθηκε στὴν ἐφημερίδα «Ἔθρα» (4 Μαΐου, φ. 176), προκύπτουν ἐπὶ πλέον οἱ πληροφορίες ὅτι εἶχε βρεθεῖ στὴν σκαφὴ τῶν θεμελίων τῆς οἰκίας, ὅτι ὁ λίθος ἔσπασε κατὰ τὴν ἐξαγωγήν του καὶ ὅτι ἡ οἰκία αὐτὴ βρισκόταν «ἐν θέσει ἔνθα περίπου εὐρέθησαν ἄλλοτε ἐπιγραφαὶ εἰς Ἀπόλλωνα ἀναφερόμεναι

¹ Περιστελέγη ἀνάμεσα σὲ ἄλλους λίθους ποὺ εἶχαν καταπέσει μετὰ ἀπὸ βροχόπτωση στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἀνασκαπόμενου χώρου ἀπὸ τὸ πρᾶνὲς στὴν πρόσοψη τοῦ οἰκοπέδου.

² Ἀθήναιον 6, 1877, 149.

καὶ χορηγικῶν μνημείων λείψανα³». Τὸ νέο θραῦσμα φαίνεται ὅτι ἀποσπάστηκε κατὰ τὴν ἐξαγωγή τοῦ λίθου (πρὶν λάβει γνώση τοῦ εὐρήματος ὁ Κουμανούδης) καὶ βρέθηκε 132 χρόνια ἀργότερα. Ἡ εὕρεση τοῦ θραύσματος στὸ οἰκόπεδο τῆς ὁδοῦ Ἰωσήφ τῶν Ρωγῶν 3 συνιστᾶ ἰσχυρότατη ἔνδειξη ὅτι ἡ ἐπίστεψη τοῦ βωμοῦ τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, τὸ πιὸ σταθερὸ σημεῖο γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τῆς θέσης τοῦ ἱεροῦ, εἶχε βρεθεῖ στὸ οἰκόπεδο αὐτό.

Χαρὰ Χαραμὴ - Βούλα Μπαρδάνη
Γ΄ Ἐφορεία Προϊστορικῶν
καὶ Κλασσικῶν Ἀρχαιοτήτων

³ Ὑπονοοῦνται τὰ εὐρήματα ἀπὸ τὶς παρακείμενες οἰκίαι Χρ. Καρδίτση (*IG II² 1635 fr. b, 3065-3067*) καὶ Δημ. Ἀγαπίου (*IG II² 2789*), βλ. *Ἀθήναιον* 1, 1872, 169-172.